श्रीहरिर्जयति॥ ॥अथेदं विचार्यते॥ मूर्त्तौ भगवत्पूजनं जघन्यमितरसमं श्रेष्ठं वेति॥ किं तावत्प्राप्तं। जघन्यमेवेति। कुतः। पु
राणेषु तथैवोक्तेः। तथाहि। तृतीयस्कंधे यो मां सर्वेषु भूतेषु संतमात्मानमीश्वरं। हित्वार्चां भजते मौढ्याद्भस्मन्येव जुहोति सः इत्या
दिवाक्येषु निंदास्मरणात्। एकादशस्कंधे च [illegible] सूर्योग्निर्ब्राह्मणो गावो वैष्णवः खं मरुज्जलं भूरा
त्मा सर्वभूतानि भद्र पूजापदानि मे इत्यत्र पूजापदेषु प्रतिमाया अनुक्तेश्च। न च अप्स्वग्नौ हृदये सूर्ये स्थंडिले प्रतिमासु च। शा
लग्रामे च चक्रांके पट्टेषु प्रासु देवताः नित्यं संति हि रम्ये च ब्राह्मणेषु च गोषु चेति स्मृत्यर्थसारे वचनादितरसाधारण्यमि
ति वाच्यं। आचारमाधवे अर्चनं संभवत्यामिषिद्धोरमिततेजसः। यत्फलं पुनरयं सर्वे परं निर्गुणमाप्नुयुः। अप्स्वग्नौ हृद
ये सूर्ये स्थंडिले प्रतिमासु च। षट्स्वेतेषु हरेः सम्यगर्चनं मुनिभिः स्मृतं। अग्नौ क्रियावतां देवो दिवि देवो मनीषिणां। प्रतिमास्व
ल्पबुद्धीनां योगिनां हृदये हरिः। तस्य सर्वगतत्वाच्च स्थंडिले भावितात्मनामित्याग्नेयवचने [illegible] प्रतिमार्चन
स्याल्पबुद्ध्यधिकारकत्वोक्तेः। एवं [illegible] चेतरसमत्वस्याप्यशक्यवचनत्वे श्रेष्ठस्य दूरापास्तत्वात् जघन्यमेव प्रतिमायां पू
जनमिति प्राप्ते॥ उच्यते॥ जिज्ञासोरधिकारित्वा [illegible] ज्ञाने दोषाप्रसंजनात्। श्रेष्ठा हरि [illegible]
[illegible] भक्तो हरेर्मतः॥१॥ ॥ [illegible] गीतायां चतुर्विधा भजंते मामित्यत्रार्त्तादीनां चतुर्णां भजनेधिकार उक्तः। तेषा
थो २ मर्थिनो यावत्फलं भजनं कृत्वा तत्त्यजंतीति जघन्यौ। जिज्ञासुस्तु पूर्वं ज्ञानार्थं भजन्नपि जाते ज्ञाने पुनरतिशयेन
भजतीति ताभ्यामुत्तमः। एवं सति जिज्ञासोरल्पबुद्धितायामप्युक्तत्वात् दशापूजने प्रतिमापूजनस्य न जघन्यत्वं सं
भवति। प्रत्युत [illegible] न्येषां जघन्याधिकारिणां फलसाधनत्वात् श्रेष्ठमेव। महारोगग्रस्तस्वास्थ्यसंपादकौषधवत्॥

तेरपि पूजने १

D.1

यत्तेउद्दत्तं घ्यवर्त्तते· आहात्रिदीमम्हृषीमदक्रोपिनवेत्तव ५ प्रत्यवायप्रागभावपरिपालनमात्रार्थत्वान्न २

न च प्रातर्मध्यंदिनं सायं विष्णुपूजां समाचरेत्· यथा संध्या तथा नित्या विष्णुपूजा स्मृता बुधैः। अशक्तो विस्तरेणैव प्रातः सं
पूज्य केशवं। मध्याह्ने चैव सायं च पुष्पांजलिमपि क्षिपेत्। मध्याह्ने च विस्तरेण संक्षेपेणाथवा हरिं· संपूज्य भोजनं कुर्याद
न्यथा नरकं व्रजेद् इति कालनिर्णयदीपिकायां नारदीयान्नित्यायास्तस्याः फलसाधकत्वमिति दृष्टांतवैषम्यान्न श्रेष्ठ्य
तथासति ४ मिति वाच्यं। नित्यस्य तावन्मात्रार्थताया अप्रयोजकत्वात्। यावज्जीवाधिकारकाग्निहोत्रादपि स्वर्गप्राप्तिप्रसक्तेः। तद्बोधकस्व घ
पूर्वोक्तगीता र्गकामादिपदवैयर्थ्यप्रसक्तेश्च। किंतु तिस्मृती ममैवाज्ञे इति वचनादिभि नियोगर्थतायाः एवौचित्यादकरणे राजदंडव
लोक्तेषिका त्तुल्यवायः करणे तु तद्देव फलमिति दृष्टांतवैषम्याभावान्न श्रेष्ठ्यहानिः। यजनं प्रतिमायां तु उत्तमं परिकीर्तितमिति काल
रिश्रुत्वेनफ निर्णयदीपिकायां प्रातःकाल स्थले विष्णुधर्मोत्तरवा क्येनोत्तमत्वस्य कंठोक्तत्वाच्च। न चेदं भवेदिकपरमि
लसंबंधवो ति वाच्यं। विनिगमकाभावात्। प्रस्तुतस्मृत्यर्थसारे अप्स्वग्नौ हृदये सूर्ये स्थंडिले प्रतिमासु च· शालग्रामे च चक्रांके पटे मृण्मासु
धनाच्चु ५ देवताः। नित्यं संति हिरण्ये च बाणलिंगेषु च गोषु च· पौरुषेणाथ सूक्तेन गायत्र्या प्रणवेन वा· तल्लिंगैरेव वा मंत्रैरर्चयेद् कुर्वनुत्त
न४ मेति वाक्ये वैदिकत्वप्राप्तेश्च। न च न तस्य प्रतिमा अस्ति तस्य नाम महद्यशः इति माध्यंदिनश्रुतौ ब्रह्म प्रतिमानिषेधात्त
त्पूजनमसांप्रतमिति वाच्यं श्रुतेः सादृश्यनिषेधपरत्वात्। वैशंपायनसहस्रनामव्याख्यायां शंकराचार्यैस्तथा व्याख्या
नात्। न तत्समश्चाभ्यधिकश्च दृश्यत इति श्रुत्यंतरे तथा निर्णयाच्च। ~~प्रत्येय द्यासुप्तवतेसिंधोः पारे अपूर्वधेनोरा~~
~~तस्यज घ्यनावार्तिक्त वज घ्ना इति हि श्रुतिः अनुभवत्वेन तथापि~~ किं वा पूर्वोक्तोपेयवाक्येषु सम्यक्पूजनं स्मृत

मिति पूजनस्य बहुत्रमत्वमुक्तं अथो क्रियावतामित्यादिना तच्छुश्रीनुरोधेन पू[illegible]जार्थं भगवत्स्थितिरध्याहृत्यैतेन तु स्थि
तौ वैषम्यबोधनं यत् तस्य सर्वगतत्वाज्ञ इति हेत्वंतरस्य [illegible] अत्रानुरोधस्य च तेषु तेषु तोल्यां कथं ज
घन्यसंभावनापि । अत्रावैषम्यकृतवैषम्यं तु सर्वत्र समानं । अस्य मुख्यसंपादितमेवेति जघन्यतावादिन एव जघन्या इतीदं
क्तं । [illegible] न तु यद्येवं तर्ह्येकादशस्कंधे स्वयं श्रीहरिणा प्रतिमापि कृतो नोक्तेति चेत् । उच्यते पूर्वोत्तरग्रं
थमजानन्नेवं वदसि । एवं हि भक्तिस्तत्र पृष्टा येन कीदृशी मद्विराद्धेतुस्तुक्तवत्र [illegible] मल्लिंगमद्भक्तजनदर्शनस्पर्शनार्चनमित्या[illegible] भक्ति
साधनानि दिना भक्तिं वदन् गीततांडववादित्रगोष्ठीभिर्मद्गृहे उत्सवः यात्राबलिविधानं च सर्ववार्षिकपर्वसु वैदिकी तांत्रिकी दीक्षा मदीयव्रत साध
धारणं ममार्चास्थापने श्रद्धा [illegible] नतः संहत्य चोद्यमः उद्यानोपवनाक्रीडपुरमंदिरकर्मणि संमार्जनोपलेपाभ्यां सेकमंड
लवर्तनैः गृहशुश्रूषणं महं दासवद्यदमायया अमानित्वमदंभित्वं कृतस्यापरिकीर्तनं अपि दीपावलोकं मे नोपयुंज्यान्नि
वेदितं यद्यदिष्टतमं लोके यच्चातिप्रियमात्मनः तत्तन्निवेदयेन्मह्यं तदानंत्याय कल्पते इत्येतैर्मूर्त्तिपूजां सपरिकरामुक्त्वाप
सर्वत्रस्वस्थि श्चात् सूर्योग्निरित्यनेनैकादशप्रजास्थानानि ततो जघन्यानि वदतः । अत एव सूर्ये तु विद्यया त्रय्या हविषाग्नौ यजेत मां । आ
ति बोधनाया तिथ्येन तु विप्राग्र्ये गोष्वंग यवसादिना वैष्णवे बंधुसत्कृत्या हृदि खे ध्याननिष्ठया वायौ मुख्यधिया तोये द्रव्यैस्तोयपुरस्कृतैः । स्थंडिले नाम
मानिला प मंत्रहृदयैर्भोगैरात्मानमात्मनि क्षेत्रज्ञं सर्वभूतेषु समत्वेन यजेत मां इत्येकैकं साधनमुक्तवान् न तु पूर्ववन्नानोत्सवादि पूर्व मि
[illegible] दृष्टिवा काणि नाना साधनानि । तेन मूर्तिपूजनमेव मुख्यं भक्तिसाधनमिति निश्चीयते । ध्यानश्लोकयोश्च । [illegible]शं
रणाय च । १० ख चक्रगदांबुजैः युक्तं चतुर्भुजं शांतं ध्यायन्नर्च्ये समाहित इति वाक्ये ध्यानस्यार्चनांगत्वेन कथनात् स्यान्न सौकर्या

एवं सत्युपक्रमे दृष्ट्यभावपदात्पूर्वे निंदायामनर्हादिपदेभ्यश्च सगुणां दृष्ट्यभावदृशा पूजनं यत्क्रियते तदेव समपरि करं निंद्यत इति सिद्ध्यतीति ॥८

तादृशार्चाविडंबनायक वाक्यवैयर्थ्यपरि हार्यता ॥७

त्। एवमेव सप्रविशेषमहापुरुषपूजाध्यायेपि भगवतामूर्तिपूजैव भक्तानां बंधेन वेदितो त्रिकमिश्रभेदैर्न्यरूपि। अतो मंभ्रांता
नो मूर्तिविद्वेषणामेव पर्यनुयोगः। नन्वेवं सति तत्तीस्कंधोक्तनिंदाया निर्विषयत्वापत्तिरिति चेन्न ॥ दृष्ट्यभावे न पूजाया वि हृत
तर्त्रा ६३ षयत्वात्। प्रकरणेन तथानिश्चयात्। भक्तियोगो बहुविधो मार्गैर्भामिनि भाव्यते स्वभावगुणमार्गेण पुंसां भावो विभिद्यत इत्युप
क्रम्य भक्तिमार्गनानात्वादिकं प्रतिज्ञाय अभिसंधाय यो हिंसामित्यादिभिस्त्रिभिर्नवविधां सगुणभक्तिं वदता राजसभक्तौ यात्रति
मपूजा अर्चादावर्चयेद्यो मां दृष्ट्यभावः स राजस इत्यनेनोक्तः मेव अहं सर्वेषु भूतेषु भूतात्मावस्थितः सदा। तमवज्ञाय मां मर्त्यः
: कुरुतेऽर्चाविडंबनमिति निंद्यते। तादृशतत्कर्त्राचाद्विषतः परकाये मानिनो भिन्नदर्शिनः। भूतेषु बद्धवैरस्य न मनः शां
अहमुच्चावचैर्द्रव्यैः क्रिययोत्पन्नयानघे। नैव तुष्येऽर्चितोऽर्चायां भूतग्रामावमानिन इत्यनेन निंद्यते। अर्चादावर्चयेत्तावदीश्व
रं मां स्वकर्मकृत् यावन्न वेद स्वहृदि सर्वभूतेष्ववस्थितमिति तादृश्या एव कालश्च नियम्यते; आत्मनश्च परस्यापि यः करोत्यंत
रोदरं तस्य भिन्नदृशो मृत्युर्विदधे भयमुल्बणमिति भयं चोच्यते। मातुन र्म मद्गुणश्रुतीत्याद्युक्तलक्षणकनिर्गुणभक्तिसा
धना यस्यां लोक्यसार्ष्टिसामीप्यसारूप्यैकत्वमप्युत दीयमानं न गृह्णंति विना मत्सेवनं जनाः। स एव भक्तियोगाख्य आत्यंतिक
उदाहृतः येनातिव्रज्य त्रिगुणं मद्भावायोपपद्यत इत्यनेनोच्यते। तस्यां तु निषेवितानि मितेनेत्यादिनोच्यमानेषु साधनेषु मद्धि
ष्ण्यदर्शनस्पर्शपूजास्तुत्यभिवादनैः दृष्ट्यभावपदानुक्तेः सर्वगुहाशयपदोक्तेश्च नैकादशवैसमत्वं। अतएव यो मां सर्वेषु भू
तेष्वित्यस्य सुबोधिन्यां श्रीधराचार्यचरणैरुक्तं। भजने प्रमाणाभावमाह औद्यादिति। ननु स्वतंत्रो भगवन्मार्गो निषिद्धः सगुणातीत
इति वक्ष्यते मन्त्रिके ततु निर्गुणामित्यादिभिः प्रकरणेन वाक्यानि संबद्धानि तत्प्रकरणस्य मेव गुणदोषं वदंति। तन दृष्ट्या

भूतेषु मद्भावनया सत्त्वेनासगेन देहेन विद्वत्पूजादीनां सर्वेषु भगवद्भावनं स्पष्टोक्तेः ३

स्वकर्मकृदिति विशेषणेन धर्मरूपत्वमितस्या ज्ञाप्यते न तु केवलभक्तिरूपतेति कर्तरे वस ७

[illegible] नुन [illegible] भगवते [illegible] पूजाकरकरणात्।
[illegible] निर्दिशात्। [illegible] न्दितेनयसाद्

ऽभावस्तु नोक्तः। आदेशानुसारेण बापुकृष्णो नारायणाज्ञ्यः। उभयत्रापि भेदगुणयोरभावान्नैतानि दूषणानि संबद्धानि भवंति
५२ ।किं तु अत्रैवैतानि पूर्वोक्तसगुणभक्तिदूषकानीति॥ मध्य [illegible] पि वनं तु साक्षिको
वासो ग्राम्यो राजस उच्यते। तामसं द्यूतसदनं मन्निकेतं तु निर्गुणमिति स्थानमेव निर्गुणत्वेनोक्तं तथापि प्रतिमास्थि
तिमंतरेण भगवन्निकेतव्यवहाराभावान्नात्र मूर्तिस्थितिरपि स्यादर्थमंगीकार्या। अन्यथा भगवतः सर्वगत्वेन सर्व
स्यैव भगवन्निकेतत्वान्मन्निकेतमिति पृथक्कथनं व्यर्थं स्यात्। एवं सति यत्र भगवन्मूर्त्यधिष्ठितमंदिरस्यापि निर्गुणत्वं त
त्र प्रतिमायास्तत्पूजनस्य च निर्गुणत्वे कः संदेहः। अत एवाग्रिमे सेवाविषयके श्रद्धाया अपि निर्गुणत्वमुक्तं मत्सेवायां
आमूर्त्ते ७ तु निर्गुणेति। अत एवैतादृशाङ्घ्रिजायाः फलं भक्तिरुक्ता मामेव नैरपेक्ष्येण भक्तियोगेन विंदति। भक्तियोगं स ल
भत एवं यः पूजयेत मामिति। अतो न तत्र बोधावकाशः। न चाधुनिकानामेवं भावाभावात् न तत्पूजादीनां निर्गुणत्वं कुर्वाणमि
ति चेन्न॥ पित्राद्युद्दिष्टयाकृतसंध्यावंदनादेरिवोपदेशानुसारेण तथाकरणे पूजायामपि तदप्रसंगात्॥ अत एव
भक्तिमार्गीयत्वमपि। तदुपपादितं भक्तिहंसे प्रभुचरणैः। भक्तिमार्गीयभजनप्रकारे स्थित्वा रभ्यनात्र लिख्यते इत्येतेन
॥किंच। सूर्यादिष्वपि ध्येयः सदा सवितृमंडलेत्यादिना। चिंतयेच्चेतसा मूर्तिमित्यादिना च ध्यानस्यावश्यकत्वोक्ते [illegible]स्तस्य मानसी
मूर्तिकल्पनमंतरेणासिद्धेर्मूर्त्तिः सर्वेषामेव पूज्येति शैल्यादिमूर्तिषु कदर्थ एव प्रद्वेषो भवतां। तथाचोक्तं स्कांद उत्तरसंहितायां
पांडुरंगमाहात्म्ये। शिलाबुद्धिर्न कार्या च तत्र नारद कर्हिचित्। ज्ञानानंदात्मको विष्णुर्यत्र तिष्ठत्यचिंत्यकृत्। तीर्थे क्षेत्रे स्थिते विष्णो शि

खण्डिते स्फुटिते दग्धे भ्रष्टमानविवर्जिते। यागहीने पशुस्पृष्टे पतिते दुष्टभूमिषु। अन्यमंत्रार्चिते चैव पतितस्पर्शदूषिते। दशस्वेतेषु नो चक्रुः सं
धानदिवौकसः इति ब्राह्मवाक्यनिमित्तवशात्सन्निधानस्यापक्रान्त्वा त्रिस्थलीसेतौ। स्त्रीणामनुपनीतानां शूद्राणां च नरेश्वर। स्पर्श स्याप

लाबुद्धिं करोति यः स याति नरकं घोरं पुनरावृत्तिवर्जितं। अत्र सामान्यतो मूढाहेतुकाः पापबुद्धयः प्रतिमेति विकल्प्यते ह छागेनेदा
उ॰ ४२ लकं वपुरिति। उक्तलक्षणपुरुषोत्तममाहात्म्ये अदो यद्दारुप्लवत इति मंत्रो दारुब्रह्मपरत्वेन व्यासचरणेरुक्तः। विद्यारण्ये
न च वेदभाष्ये तथा व्याख्यात इति मूर्तिर्दशरो भगवद्दृष्टिः त्वा[illegible] दत्यज एव। अवैष्णवस्तु यो विप्रः स पाखण्डः प्रकीर्तितः।
ग ४ अंत्यजो भवद्दृष्टीति वितर्केषु निर्णीय इति प्रोक्तरवं उ[illegible]वचाक्यात्। न चोक्तवाक्या[illegible]त्तत्र चैत्रस्य स्वरूपपरत्वाद
न्यप्रतिमाद्दृष्टेन दोष इति वाच्यं। ज्ञानानंदात्मको विष्णुर्यत्र तिष्ठत्यविल्पकादिति हेतुक्तिसामान्यात् तयोर्विशेषात्। अतो
शातातप मूर्तेर्भगवत्त्वे तत्पूजने भक्त्याक्रियमाणे कोपि न दोषप्रसंगः।[illegible] ननु मूर्तेर्भगवत्त्वे भगवत्स्थितिः प्रयोजिका। सा चानाद्य विष्णु
त्रिविक्रमभट्टा सिद्धवासुदेवादिमूर्तौ तु वर्ततां नाम। अन्यासु तु। यः शूद्रस्थापितं लिंगं विष्णुं वापि नमेद्द्विजः। स याति नरकं घोरं यावदाहूतसंप्लवं
दिभिस्तत्रजी मितिवाक्य[illegible]। यः शूद्रेणार्चितं लिंगं विष्णुं वापि नमेन्नरः न तस्य निष्कृतिर्दृष्टा प्रायश्चित्तायुतैरपि। न मेद्यः
र्णोद्धारानंगी शूद्रसंस्पृष्टलिंगं वा हरिमेव वा। स सर्वयातनाभोगी यावदाहूतसंप्लवं। यो विद्धि[?]: पूजितं लिंगं विष्णुं वापि नमेन्नरः स कोटि
कारात् ७ कुलसंयुक्तः कल्परौरवं व्रजेदिति[illegible] त्रिस्थलीसेतुस्थनारदीयवाक्येन नमनेपि दोषस्मरणात्। तत्रैव शूद्रो
वाऽनुपनीतो वा स्त्रियो वा पतितोपि वा। केशवं वा शिवं वापि स्पृष्ट्वा नरकमश्नुत इति शूद्रादीनां स्पर्शस्यापि पातकत्वस्मरणात्।
सन्निधानेतरस्थोगात्तत्वस्तु न स्थितिरित्यंगीकार्य। न यावता हस्याः पूजने कथं न दोष इति चेत्। उच्यते। मूर्तीवस्तित्रेधा भव
त्वं। सर्वस्य भगवत्प्रत्येनतस्याप्रतिरूपत्वात्। साकारव्यापकस्य ब्रह्मणस्तत्र स्थितत्वान्मंत्रादिभिरावाहनेन सन्निधा
१।९ नाच्चो। तत्र खण्डिते स्फुटितेत्यादिवाक्यैर्दर्शन्निधान[illegible]रूपं भगवदामाभिव्यक्तौ। तत्तु देवांतरविषयकं। दिवौकस इति पदा उ
नाधिकारोस्ति विलोवाशंकरस्य वा। यः शूद्रस्पृष्टं लिंगं विष्णुं वापि नमेन्नरः इत्यादिवाक्येत्तु तः खलु निपश्यत्वात्सुप्रिये किं[illegible] स्थितिरहन्नारदीयस्काद वा
कोयु॰

[illegible] नकारयेत् । प्रतिष्ठाविफलात स्यपूजनं निःफलं भवेत् । मानंकुलंविह [illegible]
[illegible] वर्क [illegible] नामानहीनत्वाश्रितोपि न । नाषिह त्यर्थहीनाकर्तारं मंत्रहीना[illegible] विजं । स्त्रियं लक्षणहीनातुन प्रतिष्ठासमोरिपुरितिना

ह कुवचनाच्च । ननु भगवन्मूर्त्तिविषयकं । भगवतः सर्वत्र संनिहिततया । वाहनस्य संनिधापकत्वाभावेन खंडितत्वादीनामसं
निधापकत्वाभा[illegible] एवो क्तं विष्णुधर्मोत्तरे द्वितीयकांडे आवाहनप्रयोजनाध्याये । वज्र उवाच । विष्णुः सर्वगतो देवो महतोम
पि महत्तरः स्वस्थेभ्य आतिस्वस्थ [illegible] सर्वव्यापी जगन्मयः । नास्ति किंचिज्जगत्यस्मिन्न्यत्र नास्ति जनार्दनः । स दसङ्घम
हाभाग तेन व्याप्तं महात्मना । आवाहने न किंकार्यं तस्य सर्वगतस्य तु । मार्कंडेय उवाच । आवाहनं महात्मापि क्रियते यज्जग
त्पतेः । नित्यसन्निहितस्यापि सर्वत्र परमेष्ठिनः । केवलं कारणं तत्र स्वमनस्तुष्टिकारणं । आवाहितो मयादेवस्तत्र सन्निहि
तोपि वेति । एवं सति यउपासनामार्गीया स्तत्राप्यनाश्य हृदविश्वासास्तेषां हृदि तथास्फुरतीति तान्प्रत्येवेषा[illegible] पिका
तानितोवा ७ बंभक्ता नं प्रतीत्यकिं विलक्षणा । अत एव प्रतिष्ठान भनादि कृतापि नतेषां दोषः । का क्वानित्यभक्त पराणि । [illegible] यद्यपि तद्
पत्वादिहेतुद्वयस्य सर्वसाधारणत्वं तथापि शालग्रामादिहृजामनुक्ता भगवती इति मानुषेणेन्मुक्तात्र पंचेन निरूपि
तातेन तत्र कश्चिद्विशेषोस्तीति ज्ञायते । सवज्ञानिभक्तः प्रति एनमुद्धरिष्यामीति छयामृदादेःप्रादुर्भूत तत्वरूप एकः । य
त्पासं भान्त्रकृतार्थ । जीवक्रियात्वमि[illegible] व्यापृतापीछा [illegible] शरीर एव प्रविशतीत्यकिं विलक्षणा । एनं जी
भाविर्भूयो वमेव [illegible] हरिष्यामीत्याकारात् । ब्रह्मणः साकारव्यापकत्वमानुखेमुखस्य हस्ते हस्तस्ये वं स्थि[illegible] सर्वेषां कटकुंडला पुप
४ चाराणां साक्षाद्विनियोग इति च । नवाधेयत्वेन स्थितो कथं साक्षाद्विनियोग इत्याशंकनीयं । भगवतः सर्वान्तरत्वात्
अंतरयती यः पृथिवीमंतर इत्यादि श्रुतेः । अतो यत्रैव भगवत्वं तद्दृष्टा रो[illegible] विग्रुतमा एवेति दिक् । ननु त्वस्त्वेवं तथापि सर्वासु मूर्तिषु
त्यंतरः २ विशेषात्कीदृक्षमूर्त्तिरेव सेव्येति को यं निर्बंधः । उच्यते । भजनं हि मूलरूपे स्वमुख्यं फलनांतरीयकत्वात् । मूलरूपता च क्व

विशेषतो २ मूजा २ शोधपत्रं ८ तिरित्यमरः । तेन ४ व्यवस्थाविभी ८

वर   रि१ व२   र्वं४

अस्तु भगवानस्वयं ऋषिभिर्वाचकः शब्दस्त्यांवा कोपि भत्रैव सिद्धा। एतरत्र त्ववतारादिरूपतानुपपादितमाचार्यैः सुबो
नी२ धिन्याादिषु। मूर्तौ स्थितिरावेशरूपावक्रेणीय। सोऽपि एवं सति मूर्त्यंतरे भगवदावेशः सोऽवतारादिरूपस्त्रै। तत्र भगव
मूलसूत्रेणे दंशभूतमिति तदंतरितत्वं मूर्तेः। श्रीकृष्णमूर्तौ तु साक्षाल्लभिन्नतोयं निर्बन्धः। अथ मूर्त्यंतरेऽपि भक्तिविशेषेणास्य
ति२ संभवत्वे दाविर्भवेन्न वतुनामंतथापि साधनदशायां तत्तत्प्रतीतिरेव भवतीति द्यंतरितत्वं बोध्यं। ननु प्रतिमाया
भेवन्नावेशः। सर्वदा कदाचिद्वा। सोऽपि सर्वान्प्रति कंचित्प्रति वा। अविशिष्टो विशिष्टो वेति विचार्यते। तत्र काद्या
त्रयाद्य पक्षास्तु न संभवंति। सर्वदा सर्वेषामेकरूपानुभवाभावात्। द्वितीया एव तु साधीयांसस्तथा सतिपूर्व
निमित्तमुक्ता१ भावविशेषं मर्यादिनवदत्र भक्तिरेव न तस्यतादृशीवाच्या। सा च ... रत्याख्यमनोविकाररूपत्वात्तदन्तरौतिनबहिरा   व्यभिक
वेशयितुं शक्नोति। तथा सति साधितं न प्रतिमूर्तेर्भगवत्वमा किंचित्कारमिति चेत्। उच्यते। भक्त्यानुतोषभगवानगज   वे१
रूपापाय। भक्त्यैव तुष्टिमच्येतीत्यादिवाक्यैर्भक्तेर्भगवत्प्रोषहेतुत्वमविवादं। तोषश्चाविर्भावो व्याविर्भावः। सामाना
सन्वादसेत्र धिकरण्यात्। आविर्भावादेवावानुभावानुभवोभक्तानां। आरंभदशायां तदभावेऽपि भावनासौकर्यत्वविवा
मूर्तिवसतए दमेव। इदं च सर्वं सपरिकरं निबंधे सेवाप्रकरणे तद्रूपं तत्र व्यवस्थितमित्यादिनाप्रकटीकृतमाचार्यैः। फलं च
वेतिन पूर्वोक्ता सेवाफलविवरणे। स्तत्व मनभक्तानां स्वरूपं भगवतः प्रमेयत्वं मत्वादिकं च प्रत्युत्तरणे भक्तिहंसविद्वन्मंडनादौ
नुपपत्तिगंधो विस्तृतमस्यते। इति मूर्तिपूजनवादः॥ ॥   ४
पि।

सावगुरूपदेशमंतरेणानुपपन्ना। सच तद्भक्तिमंतरेणातथा। यस्य देवे पराभक्तिर्यथा देवे तथा गुरौ इति श्रुतेस्तत्कटैवापेक्षिते
इति तारतम्येऽपि न किंचिदनुपपन्नं। २